

ประโยค ป.ธ. ๔

แปล มคอเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑. สุภาสิตา จ ยา วาจาติ เอตถ ปน ฯ วาจาติ สมุสลปนวาจา ยา สา วาจา คีรา พุยปโถติ จ วาจา เนฬา กณณสุชาติ จ เอวมาที่สุ อากจจติ ฯ ยายํ ปน วาจาเย เจ กตํ กम्मุนติ เอวํ วิญญุตติ จ ยา จตุหิ วจีหุจจริเทหิ อารติ ฯเปฯ อัยํ วุจจติ สมมาวาจาติ เอวํ วิรติ จ ผรุสา ภิกขเว วาจา อาเสวิตา ภาวิตา พหุสีกตา นริยสํวตตนิกา โหตีติ เอวํ เจตนา จ วาจาติ อากจจติ สา อีธ อนธิปะเตตา ฯ กสฺมา ฯ อภาสิตพพโตติ สุตตนิปาเต สุภาสิต- สุตตวณณนายญเวว ปญจกนิปาตงคฺคตฺตเร สุภาสิตกฺกียญจ วุตฺตํ ฯ

ตตถ วาจา คีราติ อิทํ วจีวิญญุตตินิทเทเส อากตํ วาจํ สนฺชาย วุตฺตญฺเจ ยฺชฺชติ ฯ มุสาวาทสิทฺทขาปทวิภงฺเก เจ น ยฺชฺชติ ฯ ตตถ หิ เจตนาวาจา ลพฺภติ ฯ เตน ตํสิทฺทขาปทวณณนายํ วาจาติ มิจฺฉาวาจาปริยาปนฺนา วจนสมฺภูทฺฐาปิภา เจตนาติ วุตฺตํ ฯ

ตฺถกฺกียญมฺปิ วตฺติ เอตยาติ วาจา วจนสมฺภูทฺฐาปิภา เจตนาติ วุตฺตํ ฯ

วาจาสหฺโท กรณสาธโน เจตนายํ วตฺตติ ฯ เตน พฺรหฺมชาลกฺกียํ เจตนา ปิสฺสุนฺวาจา ปิสฺสุนํ วตฺติ เอตยาติ วุตฺตํ ฯ ตตถ วตฺตีติ วทตีติ อตฺโถ ฯ เตน สทฺทหนิตฺติยํ วจ วิญญุตฺติยํ วาจาญํ วตฺติ วจติ วจนฺติ วจสิ อิจฺจาทีนํ กตฺตฺตฺพานิ ฯ ตตถ วตฺตีติ วทติ อาชฺยตปทญเจตฺนติ วุตฺตํ ฯ น โส อีธาธิปะเต ฯ

กम्मสาธโน ปน สทฺเท วตฺตติ โส อีธาธิปะเต ฯ เหมทฺฐา วุตฺโตว ฯ

วาจาเย เจ กตํ กम्मํ วจีกम्मุนติ วุจจติ

วจี จ วจีกम्मญจ อญญมญญํ ววตฺติตาติ

วจีกम्मวตฺถาเน วุตฺตมฺิทํ อญฺญกถาจริเยหีติ ตสฺมา สทฺโทว วาจา น เจตนาติ นิฏฺฐเมตถ คนฺตพฺพ์ ฯ

ยนฺตวฏฺฐสาลินีญํ จตุหิ ภิกขเว องฺเคหิ สมฺนฺหาคตา วาจา สุภาสิตา โหติ น พุทฺธาสิตา อนนฺชฺชา จ อนนฺชฺชา จ วิญญุนฺนติ อัยํ เจตนา วาจา นามาติ วจีกम्मทฺวาร- กถายํ วุตฺตํ ตํ ยถาวุตฺตวณณนาหิ วิรุชฺเมติ ฯ

[๒๕๙] สุภาสิตา จ ยา วาจาติ เอตถ ปน ฯ วาจาติ สมุฏฺฐปนฺนวาจา ยา สา วาจา
 คิรา พุชฺชโถติ จ วาจา เนฬา กณฺณสุขาติ จ เอวมาทีสุ อคฺคจฺฉติ ฯ ยายํ ปน วาจาเย เจ
 กตํ กมฺมณฺติ เอวํ วิญญฺตฺติ จ ยา จตฺตฺติ วจฺจ
 เอวํ วิรติ จ ผุสฺสา ภิกฺขเว วาจา อาเสวิตา ภาวิตา พหุสฺสีกตา นิริยสํวตฺตนิกา โหตีติ เอวํ
 เจตนา จ วาจาติ อคฺคจฺฉติ สา อธิ อนธิปฺเปตา ฯ กสฺมา ฯ อภาสิตพุทฺโธติ สุตฺตนิปาเต
 สุภาสิตสูตฺตวณฺณนายณฺเจว ปณฺจกนิปาตงฺคตฺตเร สุภาสิตฎฺฐีกายณฺจ วุตฺตํ ฯ

[๒๕๙] ก็พึงทราบวินิจฉัยในมงคลชื่อว่า "วาจาเป็นสุภาษิต ๑"นี้ต่อไป ฯ ใน
 อรรถกถาสุภาสิตสูตฺต สุตฺตนิบาต และในฎีกาสุภาสิตสูตฺต ปณฺจกนิบาต อังคตตรนิกาย
 ท่านกล่าวว่า "วาจาที่เจรจากันอันมาในพากย์มีอาทิอย่างนี้ว่า 'วาจาที่พูด วาจาที่เปล่ง คำ
 เป็นคลอง' ดังนี้ก็ดี ว่า 'วาจาอันหาโทษมิได้ สบายหู' ดังนี้ก็ดี ชื่อว่าวาจา ฯ แต่วิญญูติ
 วาจา อย่างนี้ว่า 'ถ้ากรรมอันบุคคลทำแล้วด้วยวาจา' ดังนี้ก็ดี, วิรติวาจา อย่างนี้ว่า
 'ความงดจากวจีทุจริต ๔ ฯลฯ นี้เรียกว่า สัมมาวาจา' ดังนี้ก็ดี เจตนาวาจาอย่างนี้ว่า
 'ภิกษุทั้งหลายวาจาหยาบอันบุคคลล่วงเสพ เจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมยังนรกให้เป็นไป
 พร้อม' ดังนี้ก็ดี นี้ได้ มาโดยชื่อว่า วาจา, วิญญูติวาจาเป็นต้นนั้น ไม่ทรงประสงค์ในบท
 ว่า วาจา นี้ ฯ เพราะเหตุไร ? เพราะไม่ใช่วาจาที่เขาพึงใช้พูดกัน" ฯ

[๒๖๐] ตตถ วาจา คิราติ อิทํ วจีวิญญุตตินิทเทส อาคตํ วาจํ สนุชาย วุตตมเจ
ยฺชชติ ฯ มุสาบาทสิกขาบทวิภังเก เจ น ยฺชชติ ฯ ตตถ ทิ เจตนาวาจา ลพภาติ ฯ เตน ตํ
สิกขาบทวณฺณนํ วาจาติ มิจฺฉาวาจาปริยาปนฺนา วจนสมฺภูฏาปิกา เจตนาติ วุตตํ ฯ

ตมฺภิกายมฺปิ วตฺติ เอตยาติ วาจา วจนสมฺภูฏาปิกา เจตนาติ วุตตํ ฯ

วาจาสหโต กรณสาธโน เจตนาญํ วตฺตติ ฯ เตน พรหมชาลภิกายํ เจตนา ปิสฺสนวาจา
ปิสฺสนํ วตฺติ เอตยาติ วุตตํ ฯ

[๒๖๐] ในคำเหล่านั้น สองคำว่า วาจา คิรา นี้ ถ้ากล่าวหมายถึงวาจาอันมาใน
นิทเทสแห่งวจีวิญญูติ ก็ถูก ฯ ถ้ากล่าวหมายถึงวาจาอันมาในวิภังค์แห่งมุสาบาทสิกขาบท
ก็ไม่ถูก ฯ เพราะว่า ในวิภังค์แห่งสิกขาบทนั้น เจตนาย่อมได้ชื่อว่า วาจา ; ด้วยเหตุนั้น
ในอรรถกถาแห่งสิกขาบทนั้น ท่านจึงกล่าวว่า "เจตนาที่นับเนื่องในมิจฉาวาจา อันยังถ้อยคำ
ให้ตั้งขึ้น ชื่อว่า วาจา" ฯ

แม้ในฎีกาแห่งสิกขาบทนั้น ท่านกล่าวว่า "บุคคลย่อมกล่าวด้วยเจตนาอันนั้น เหตุอัน
เจตนาอันนั้น ชื่อว่า วาจา, ได้แก่ เจตนาอันยังถ้อยคำให้ตั้งขึ้น" ฯ

วาจาศัพท์ที่เป็นกรณสาธนะ ย่อมเป็นไปในเจตนา ฯ ด้วยเหตุนั้น ในฎีกาพรหม-
ชาลสูตร ท่านจึงกล่าวว่า "เจตนาชื่อว่าปิสฺสนวาจา เพราะอรรถวิเคราะห์ว่า บุคคลย่อมกล่าว
คำส่อเสียดด้วยเจตนาอันนั้น" ฯ

ตตถ วตฺตํ วตฺตํ อตฺถ ๑ เตน สทฺทนีติยํ วจ วิญญุตฺตํ วาจายํ วตฺติ วจติ
วจนฺติ วจสิ อิจฺจาทีนํ กตฺตูปทานิ ๑ ตตถ วตฺตํ วตฺติ อาชฺยตปทญฺเจตฺตํ วุตฺตํ ๑ น
โส อธิธิปเปโต ๑

กมฺมสาธเน ปน สทฺเท วตฺตํ โส อธิธิปเปโต ๑ เหมลฺลา วุตฺโตว ๑

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า วตฺติ แปลว่า ย่อมกล่าว ๑ ด้วยเหตุนี้ ในลัทธิ-
ปกรณ์ พระอัครวงศาจารย์ จึงกล่าวไว้ว่า "วจ ชาติเป็นไปในทางวจาอันเป็นเครื่องให้เข้าใจ
(ความ), บทกิริยาว่า วตฺติ วจติ วจนฺติ วจสิ ดังนี้เป็นต้น เป็นกัตตุวาก ๑ ในบท
เหล่านั้น บทว่า วตฺติ แปลว่า ย่อมกล่าว, และบทว่า วตฺติ นี้ เป็นอาชฺยตปท" ๑
วจาศัพท์ที่เป็นกรรมสาธนะนั้น พระผู้มีพระภาคไม่ทรงประสงค์ในมงคลข้อนี้ ๑

ส่วน วจาศัพท์ที่เป็นกรรมสาธนะ ย่อมเป็นไปในเสียง, วจาศัพท์ที่เป็นกรรม-
สาธนะนั้น ทรงประสงค์ในมงคลข้อนี้ ๑ ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ในหนังสือแล้วแล ๑

[๒๖๑] วาจา เจ กตํ กมมํ วจีกรมุนติ วุจติ

วจี จ วจีกรมณจ อญญมณญํ วตติตติ

วจีกรมวตถาน วุตตมิทํ อญฺญกถาจริเยหีติ ตสฺมา สทฺโฆ วาจา น เจตนาติ
นิฏฺฐเมตฺถ คนฺตพฺพํ ฯ

ยนฺตวญฺญสาลินิยํ จตฺุทิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมฺนฺหาคตา วาจา สุภาสิตา โหติ น
ทฺุภาสิตา อนนฺวชฺชา จ อนนฺวชฺชา จ วิญฺญนฺนฺติ ออยฺ เจตนา วาจา นามาติ วจีกรมทฺุวาร-
กถายํ วุตฺตํ ตํ ยถาวุตฺตวณฺณนาหิ วิรุชฺฌติ ฯ

[๒๖๑] พระอรรถกถาจารย์ทั้งหลาย กล่าวคาถาประพันธ์ไว้ **ในวิสัยเป็นที่กำหนด
วจีกรรมว่า**

"ถ้ากรรม อันบุคคลทำด้วยวาจา กรรมนั้น ท่านเรียกว่า
'วจีกรรม' วจีและวจีกรรม ท่านกำหนด ซึ่งกันและกัน (คือ
เป็นอันเดียวกัน)" ฯ

เพราะเหตุฉะนั้น **ค**ควรถึงความตกลง ในมงคลข้อนี้ว่า "เสียงเท่านั้น ชื่อว่า วาจา,
ไม่ใช่เจตนา ฯ"

ก็คำใดที่ท่านกล่าวไว้ ในอรรถกถาอัญฺญสาลินี ในกถาว่าด้วยวจีกรรมทวารว่า "วาจา
ที่ตรัสไว้ดังนี้ว่า 'ภิกษุทั้งหลาย วาจาอันประกอบด้วยองค์ ๔ ย่อมเป็นสุภาสิต, หาเป็น
ทฺุภาสิตไม่, ไม่มีโทษ และวิญฺญชนทั้งหลายติเตียนไม่ได้' ชื่อว่าเจตนาวาจา" คำนี้ย่อม
ผิดจากอรรถกถาตามที่กล่าวแล้ว ฯ